DESPRE LOOK ȘI CREDIBILITATE DRAMATICĂ – interviu cu PETER MARIO KATONA, directorul de casting al Operei Regale Covent Garden din Londra

(Costin Popa – 14 iunie 2012)

Costin Popa: Domnule Katona, bun venit la Cluj-Napoca! Ne-am întâlnit mai devreme pe stradă și îmi spuneați că multă lume vi se pare cunoscută și mulți par a vă recunoaște.
Peter Mario Katona: Într-adevăr, la Cluj-Napoca am fost acum mulți ani împreună cu tatăl meu, pe care lumea îl știa. Tot timpul se oprea pe stradă și vorbea cu fratele, sora, soțul cuiva. Era complicat pentru mine, la 15-18 ani arborele familiei mi se părea ceva foarte dificil. Ce îmi pare însă important este moștenirea tatălui meu, cu multe rude în Ungaria și Germania dar și destule aici, în România.

C. P.: V-ați născut la Berlin.

P. M. K.: Da, tatăl meu a părăsit Clujul în anii '20, după ce a făcut primele studii la Conservatorul local. Le-a continuat la Viena și Roma și apoi în Germania, unde s-a stabilit. Și-a început cariera acolo, bunica era nemțoaică.

C. P.: Tatăl dvs., Julius Katona, a fost bariton?

P. M. K.: Inițial a studiat ca bariton și la începutul carierei a cântat în acest registru. Am o fotografie acasă, făcută la Conservatorul din Cluj, unde tatăl meu este Rigoletto, machiat ca om bătrân, când de fapt avea 23 de ani. Însă Herbert von Karajan, care era Generalmusikdirektor la Ulm, l-a sfătuit să schimbe și a început să interpreteze partituri de tenor. Așa că și-a făcut cariera mai ales ca tenor. S-a reîntors la Cluj în 1946 pentru a cânta Ducele din „Rigoletto". Mai am fotografii cu tatăl meu la Wiesbaden, în „Boema" și „Rigoletto".

C. P.: Vorbind despre trecerea de la bariton la tenor sau invers, care este opinia dvs.?

P. M. K.: Este dificil de judecat pentru că, în cazul tatălui meu, vocea lui nu mai amintea deloc de un fost bariton. Se întâmplă destul de des, mai ales în repertoriul mai greu, când glasul unui bariton liric se transformă în cel al unui tenor dramatic. Sunt mulți tenori cunoscuți care au început ca baritoni, Carlo Bergonzi, Plácido Domingo.

C. P.: Depinde și de întinderea vocii.

P. M. K.: Sigur. Există mulți baritoni care simt că pot cânta ca tenori dar se tem de acute. Dar acestea nu sunt totul, nici măcar nu reprezintă partea cea mai importantă a unei voci. Esențial pentru o carieră de cântăreț este registrul mediu, pe care-l folosești cel mai mult. Cele câteva acute dintr-o partitură pot chiar să fie transpuse dacă restul registrului este frumos și servește întreg rolul.

C. P.: Bineînțeles că nu poți transpune în serie, ci poți efectua numai transpozițiile deja consacrate.

P. M. K.: Evident.

C. P.: Ce părere aveți despre Plácido Domingo care acum cântă partituri de bariton? Părerea mea este că el rămâne totuși tenor.
P. M. K.: Sigur, așa este, dar el nu a fost niciodată un tenor concentrat pe registrul acut. În ziua de astăzi a mai pierdut ceva din notele înalte. Îmi amintesc că acum câțiva ani spunea că, dacă nu ar avea de cântat sunete peste registrul mediu, ar putea fi pe scenă în fiecare seară. L-am văzut de trei ori în „Simon Boccanegra”, întâi la Berlin, apoi la Milano și Londra.

Mi s-a părut foarte bine așezat în rol. Știu că mulți sunt cinici asupra acestui fapt, dar vocea lui este încă proaspătă, nu pare a fi a unei persoane în vârstă, iar autoritatea pe scenă, muzicalitatea și maniera în care știe să-și folosească glasul legitimează schimbarea. Așa că nu cred că trebuie criticat. Publicul iubește foarte mult ceea ce face pe scenă, cariera îi este formidabilă. Să ne amintim de Ramón Vinay care a început ca bariton, a devenit tenor dramatic și la sfârșitul activității artistice a revenit și a cântat Hans Sachs. Se întâmplă astfel de lucruri extraordinare care nu trebuie judecate scolastic. Ori acum Domingo cântă încă foarte mult în noul său repertoriu și trebuie să ne bucurăm pentru asta. În stagiunea viitoare va interpreta la Covent Garden primul său Nabucco. A zis că nu va cânta Iago pentru că nu-i place personajul, nu agreează ideea de a fi erou negativ. Nu-i place nici Scarpia. Numai rolurile nobile. Așa că alege ce va mai cânta, de exemplu rolul de bariton din „Cei doi Foscari”, în 2014 și Dumnezeu știe ce va mai face, pentru că totuși nu întinerește. Nu va exista pericolul să repete rolurile din tinerețe care i-au adus celebritatea, ca să poată fi comparat cu el însuși mult mai tânăr, ci se apropie de noi partituri. Pavarotti a avut un repertoriu destul de mic. Dar Domingo...

C. P.: Desigur este un artist extraordinar, muzicalitatea și rezistența lui sunt minunate. S-ar mai formula obiecțiunea referitoare la culoarea vocii legată de rolurile de bariton dar oricum trebuie să fim fericiți că Domingo există și continuă să cânte. Lucrați la Covent Garden din 1983, corect?

P. M. K.: Absolut.

C. P.: Aproape 30 de ani. Ați ocupat multe funcții?

P. M. K.: De fapt a fost aceeași poziție, doar eticheta s-a schimbat. Am fost administrator artistic, apoi s-a inventat titlul de director de casting, dar activitatea mea a rămas aceeași, planning și casting. Înainte am activat în Germania, la Frankfurt și Hamburg, apoi la Covent Garden. Totul s-a scurs foarte repede. Descoperind noi artiști, ești mereu înconjurat de tineri și nu realizezi trecerea timpului. Covent Garden este un teatru recunoscut pentru distribuții cu artiști consacrați, dar sigur că folosim și cântăreți noi. În fiecare an sunt atâtea debuturi că abia când văd programele noastre realizez câte posibile stele am descoperit. Folosim oaspeți și în general facem angajările pe maximum doi ani. La Covent Garden nu există rezidenți. Utilizăm cântăreți englezi, apoi cei mai buni cântăreți din lume, ca și pe cei mai buni tineri, noile descoperiri. Dar, desigur, trebuie asigurat un echilibru.

C. P.: Cooperați cu directorul muzical.

P. M. K.: Da, în mod normal el este directorul artistic al operei. Antonio Pappano l-a înlocuit pe Colin Davis și este responsabil de producțiile teatrului. Trebuie să conlucrăm, să nu apară fisuri.

C. P.: Deci activitatea dvs. este concentrată asupra casting-ului.

P. M. K.: În primul rând asupra programării. Folosim toate informațiile pe care le avem, lucrăm cu 4-5 ani înainte și trebuie să facem programele pentru tot teatrul (balet și operă) în așa fel încât să fie echilibrate. Apoi trebuie să le umplem cu nume de cântăreți. Producțiile sunt în general stabilite de directorul muzical, dar lucrăm foarte strâns pentru a anticipa ce s-ar putea întâmpla.

C. P.: Faceți des audiții la Covent Garden?

P. M. K.: Da, mereu. Rolul meu nu este numai să planific și să fac distribuții, ci și să culeg informații, deci... audiții, călătorii, toate merg împreună.

C. P.: Cum pregătiți anul 2013, An Verdi – Wagner?

P. M. K.: Vor fi niște programe speciale dedicate acestor comemorări, expoziții, conferințe, colaborări cu alte teatre de operă dar lucrările celor doi maeștri sunt foarte bine reprezentate pe toate scenele lirice mari, așa că nu va fi ceva spectaculos nou. Vom avea o nouă producție cu „Vecerniile siciliene", versiunea franceză, care nu a mai fost prezentată la Londra de nu știu câți ani, posibil niciodată. Vom avea și o nouă producție cu „Parsifal". Desigur, numărul de opere de Wagner din care ai de ales este mult mai mic, dacă nu vrei să folosești și lucrările de tinerețe. Deci, în 2013, nu ne vom concentra în principal pe noi producții, ne vom axa pe alte activități, nu avem ce reinventa, pentru că în fiecare săptămână sau lună se cântă Verdi sau Wagner.

C. P.: Care credeți că este trendul actual în selecția cântăreților?

P. M. K.: În zilele noastre a devenit mult mai „teatral". Nu mai este suficient să fii un bun vocalist, de fapt s-a schimbat definiția de „bun cântăreț". Nu mai este suficient să ai un glas bun, frumos și doar să cânți, trebuie să fii un artist mult mai complet, nu numai ca stil și limbaj, dar și ca actor, cu fizicul acceptabil pentru a reprezenta personajele. Sigur că în „Romeo și Julieta" nu poți avea cântăreți de 15 și 17 ani, dar dacă arăți de 40-45, publicul de astăzi nu te acceptă. Deci, trendul actual este să creezi personaje credibile din punct de vedere dramatic. De fapt este un compromis, nu există cântăreț la care să nu faci un compromis. Nu există artist 100% perfect, doar vorbim de oameni, dar ideea este să fii capabil să creezi un personaj pe cât de credibil, pe atât de bine interpretat muzical.

C. P.: Vocaliștii timpurilor mai vechi...

P. M. K.: Știu ce vreți să spuneți. Am să exemplific. Acum 2-3 ani am avut o premieră de „Fiica regimentului", cu Natalie Dessay și Juan Diego Flórez, o producție foarte nostimă, semnată de Laurent Pelly. Cei doi cântăreți au fost excelenți, dar dacă te duci cu 30 de ani înapoi la spectacolele cu Pavarotti și Joan Sutherland era cu totul altă poveste. Performanța muzicală era formidabilă, dar cea actoricească se limita la ce puteau face ei pe atunci iar publicul a fost foarte fericit și mulțumit; dar spectatorul de azi, desigur, nu ar mai accepta o comedie interpretată de cântăreți cu staturi atât de majestuoase. În prezent este nevoie de producții în cu totul alt stil. Nu înseamnă că toți trebuie să fie slabi și înalți, dar este nevoie să fie potriviți cu personajul pe care-l interpretează.

Am dat acum niște ani „Ariadna la Naxos” cu Jessye Norman, o uriașă. Producția a fost concepută pentru ea... avea acel chip formidabil de expresiv. Dar dacă aduci o cântăreață nouă într-o producție concepută pentru altcineva, de cu totul alte dimensiuni, există pericolul de a cădea în ridicol. Deci trebuie văzută situația în ansamblul ei, se așteaptă mult mai mult de la cântăreți în ceea ce privește aspectul teatral, iar șansa unui artist liric este foarte mult influențată de asta.

C. P.: Deborah Voigt a avut mari probleme la Covent Garden. Ați rejectat-o.

P. M. K.: Da, pentru că am făcut producția în 2002 cu alt cast ori, a doua zi după premiera cu Deborah Voigt, regizorul și dirijorul au spus că nu se poate schimba producția după numai doi ani pentru că soprana este atât de corpolentă și publicul râde în sală. Oricum, nu noi am recuzat-o, ci ea a decis să plece, înțelegând că montarea nu era făcută pentru ea. Acest șoc a fost bun și pentru propria-i sănătate, pentru că nu ar fi putut continua așa. S-a întors mai slabă și a cântat „Ariadna la Naxos” 2-3 ani mai târziu. Între timp și-a rezolvat problemele medicale, pentru că și despre asta era vorba, nu numai de punctul de vedere estetic. Am întâlnit-o pe dna Voigt la Barcelona, în timpul Concursului Francisco Viñas și nu am recunoscut-o; era atât de subțire și drăguță, de fapt suntem în relații foarte bune, este o persoană minunată. Astăzi este mult mai dificil să-ți construiești o carieră dacă nu ai look-ul credibil pentru rolurile pe care le cânți. Pentru alte eroine, de exemplu Ulrica, nu sunt probleme de fizic, ci trebuie doar să faci personajul credibil. Există din păcate cântăreți care nu au aspectul potrivit pentru unele roluri. De exemplu, un bas tânăr dar mic de statură, cum poate cânta Filip sau Sarastro? Merge în direcție greșită cu asemenea opțiuni. Trebuie să încerci să reprezinți și din punct de vedere teatral rolul pe care-l cânți.

C. P.: Domnule Katona, ați lucrat cu mulți cântăreți români. Spuneți, vă rog, câteva cuvinte despre ei, despre vocile lor, despre importanța lor...
P. M. K.: Ar trebui să mă întorc în 1969. Când am fost la Cluj, am văzut „Nabucco” la Opera Maghiară, cu o soprană foarte talentată care cânta când Abigaille, când Fenena. Era Julia Tözser, cunoscută apoi ca Julia Varady. A făcut o carieră formidabilă. Pot să spun că eu – eram pe atunci la Frankfurt, asistentul lui Christoph von Dohnányi – am invitat-o acolo.

În acea perioadă era foarte dificil, dar a audiționat și a fost angajată câțiva ani. Îmi aduc aminte și acum acele sunete moi, ca de catifea, din timbrul ei în solo-ul Fenenei din „Nabucco”... În aceiași ani și Ileana Cotrubaș și-a început cariera în Germania. Venea de la Mozarteum din Salzburg și von Dohnányi a adus-o la Frankfurt. Iată două mari cântărețe din România. Mai târziu au început cariere interesante Alexandru Agache, Leontina Văduva care câștigase concursul din Toulouse, apoi Angela Gheorghiu, care a dat audiție la Covent Garden. În prezent, amintesc de Ștefan Pop, Teodor Ilincăi, Anita Hartig care va debuta anul viitor la Covent Garden. Mai sunt și alții, de exemplu Tatiana Lisnic. Le-am urmărit carierele și au jucat un rol important în activitatea mea. Mă bucur foarte mult că i-am auzit devreme, că i-am ajutat să se dezvolte și să se realizeze.

C. P.: Știu cât apreciază sprijinul dvs. Mă bucur că am avut ocazia să vă cunosc. Cât veți mai sta la Cluj?

P. M. K.: Plec mâine, pentru că apropiatul colaborator al meu, directorul Operei, așteaptă primul copil, așa că va lipsi până la sfârșitul lunii. Speram să pot rămâne mai mult timp aici, dar se întâmplă așa de multe lucruri la Covent Garden, încât... Însă îmi propun să mă întorc foarte curând.

C. P.: Poate veniți și la București?

P. M. K.: Da, deși în Capitală am mult mai puține legături și cunoștințe decât aici, unde legăturile de rudenie fac ca totul să-mi fie mult mai familiar. Dar aș vrea să am timp să vin și la București